

**Omówienie działań, projektów
kierowanych do uznanych
mniejszości narodowych,
etnicznych i językowych w
Polsce oraz do nowych
mniejszości kulturowych**

Mniejszość narodowa – grupa ludzi zamieszkująca obszar danego państwa, odróżniająca się od większości społeczeństwa językiem, kulturą, pochodzeniem etnicznym bądź religią.

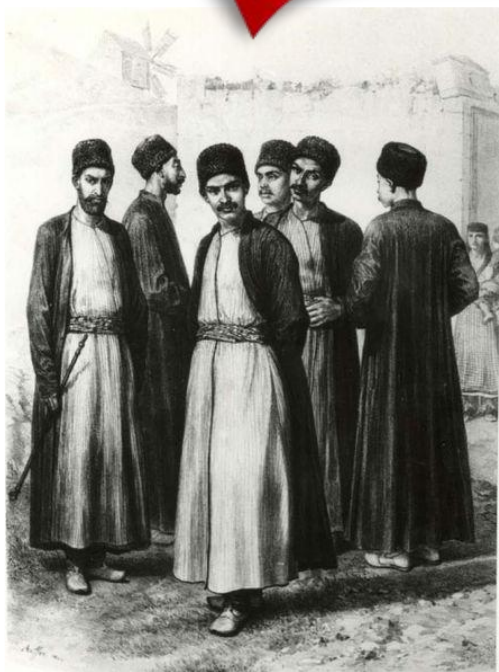
Mniejszość narodowa w odróżnieniu od mniejszości etnicznej posiada lub posiadała własne państwo, które zgodnie z funkcjonalną teorią powstania państwa jest najwyższą formą rozwoju grupy społecznej.

Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – grupy społeczne zamieszkujące Polskę identyfikujące się z innym narodem niż polski.

W Polsce do mniejszości narodowych zaliczani są:

Do mniejszości etnicznych zaliczani są:

Karaimi

Romowie

Łemkowie

Tatarzy

Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce

- 817000 Ślązacy
- 229000 Kaszubi
- 126000 Niemcy
- 49000 Ukraińcy
- 46000 Białorusini
- 16000 Romowie
- 13000 Rosjanie
- 10000 Łemkowie
- 8000 Litwini
- 7000 Żydzi
- 3000 Ormianie
- 3000 Czesi
- 3000 Słowacy
- 2000 Tatarzy
- 300 Karaimi*

Mniejszość narodowa

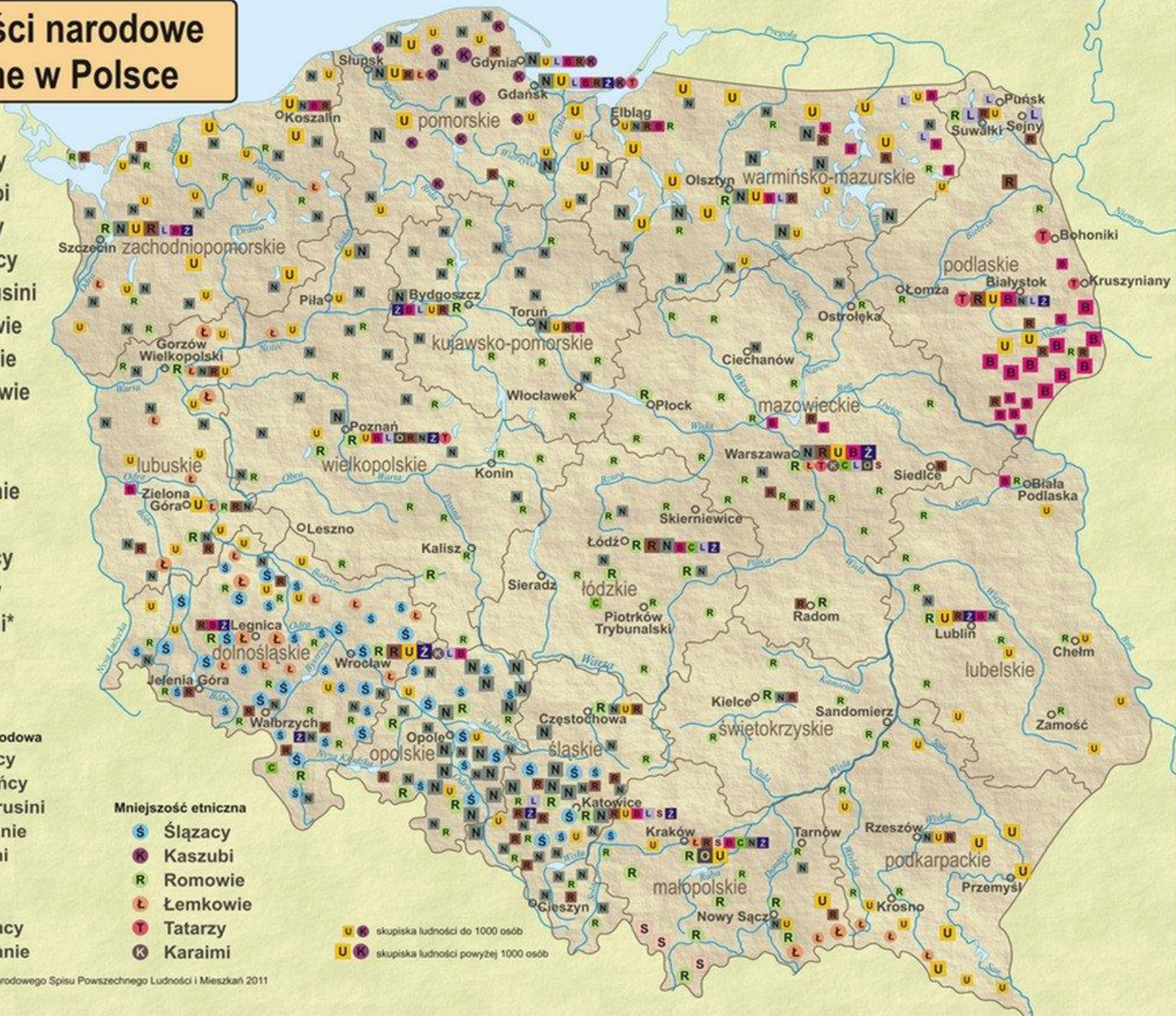
- N Niemcy
- U Ukraińcy
- L Litwini
- Z Żydzi
- C Czesi
- S Słowacy
- O Ormianie

Mniejszość etniczna

- S Ślązacy
- K Kaszubi
- R Romowie
- L Łemkowie
- T Tatarzy
- K Karaimi

U K skupiska ludności do 1000 osób

U K skupiska ludności powyżej 1000 osób

* na podstawie Wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011

Normy prawa międzynarodowego

W prawie międzynarodowym przez setki lat uwaga skoncentrowana była na ochronie praw jednostki, choć były zawierane umowy międzypaństwowe, dotyczące ochrony praw mniejszości, głównie religijnych, co często pokrywało się z mniejszościami narodowymi . Pierwszym aktem, mającym znaczenie międzynarodowe, a ściślej mówiąc znaczenie powszechne w obrębie cywilizacji euroamerykańskiej, była Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela, uchwalona 26 sierpnia 1789 roku przez Konstytuante podczas Wielkiej Rewolucji Francuskiej.

Polskie ustawodawstwo dotyczące mniejszości

Konstytucja RP Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 w art. 35 gwarantuje obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury, w tym prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej

Projekt ustawy o ochronie mniejszości narodowych w Sejmie X oraz I i II kadencji

Projekt wprowadzał definicję „mniejszości narodowej lub etnicznej”, przez którą rozumiało się *w szczególności każdą grupą pozostającą w mniejszości w stosunku do reszty obywateli. charakteryzującą się dążeniem do zachowania swojej kultury, tradycji, języka lub świadomości własnego pochodzenia jako podstawowych cechach decydujących o tożsamości narodowej lub etnicznej* (art. 2).

Projekt ustawy o ochronie mniejszości narodowych w Sejmie **III** kadencji

W Sejmie III kadencji Komisja Mniejszości podjęła ponownie prace na projektem ustawy. We wrześniu 1998 r. zdecydowała o ich zakończeniu i skierowaniu projektu do pierwszego czytania. Odbyło się ono 19 marca 1999 r. Po burzliwej, nocnej dyskusji, posłowie zdecydowali o odesłaniu projektu do komisji sejmowych. W końcu kwietnia 1999 r. została powołana specjalna podkomisja do jej opracowania. Projekt ustawy poparł rząd, choć zgłosił do niego zastrzeżenia, sprzeciwiając się utworzeniu specjalnego urzędu do spraw mniejszości i wyodrębnieniu szkolnictwa mniejszości z całości systemu edukacji.

Dyskutowany wówczas projekt ustawy liczył już 30 artykułów'. Wprowadzał definicję „mniejszości narodowej lub etnicznej”, za którą uznawał *grupą obywateli Rzeczypospolitej Polskiej o odrębnym pochodzeniu, tradycyjnie zamieszkałą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. pozostającą w mniejszości w stosunku do reszty obywateli, charakteryzującą się dążeniem do zachowania swojego języka, obyczajów, tradycji, kult wy. religii lub wiadomości narodowej lub etnicznej* (art. 2).

Projekt ustawy o ochronie mniejszości narodowych w Sejmie IV kadencji

Dyskusja nad nim odbyła się w 15 lutego 2002 r., zaś głosowanie nad skierowaniem do prac w komisji 21 lutego 2002 r. W jej trakcie pojawiły się te same kwestie i argumenty co trzy lata temu'. Posłem sprawozdawcą projektu był poseł Eugeniusz Czykwin (SLD). Jego przyjęcie uzasadniał potrzebą wypełnienia luki prawnej *istniejącej dziś w sferze praw i obowiązków mniejszości*, co miało zapewnić spójność pomiędzy różnymi aktami prawnymi i poszczególnymi jednostkami administracji państwowej, *koordynację sytuacji prawnej mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce z międzynarodowymi standardami w tej dziedzinie* oraz wyeliminowanie próby stosowania wobec obywateli polskich zasady wzajemności'*

Drugie czytanie tego projektu odbyło się w końcu września 2004 r. w trakcie dzenia Sejmu . W czasie debaty pojawiły się te same problemy, co we wcześnie wianych dyskusjach. Eugeniusz Czykwin (SLD, poseł sprawozdawca) stwierdził, ustawy jest *jakościowo nowy i dostosowany do aktualnego stanu prawnego*. Jest to o charakterze kompleksowym, gdyż *nie tylko definiuje pojęcie mniejszości narodowej i etnicznej, ale także określa zadania i kompetencje poszczególnych organów administracji publicznej w sprawach mniejszości narodowych i etnicznych, a co najważniejsze do osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz sposób realizacji*. Projekt ustawy poparł kluby SLD, UP, SDKPiL, Samoobrony, Partii Demokratycznej oraz posłowie mniejszości niemieckiej.

Ustawa z 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym

Jak stanowi artykuł 1 ustawy, reguluje ona sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego, sposób realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne, a także zadania i kompetencje organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego w zakresie tych spraw.

Rozdział 4 (art. 19-20) podejmuje zagadnienia języka regionalnego. Artykuł 19 uznaje język kaszubski za język regionalny, zgodnie z definicją zawartą w Europejskiej Karcie Języków Regionalnych lub Mniejszościowych. Stosuje się do niego odpowiednio regulacje dwu-języczności dotyczące mniejszości (art. 7-15). Przez liczbę mieszkańców gminy, o której była mowa w art. 14, rozumie się liczbę osób posługujących się językiem regionalnym, urzędowo stwierdzoną w wyniku ostatniego spisu powszechnego. Artykuł następny (20) stanowi, że w tym języku może się odbywać nauka i nauczanie w szkołach publicznych (na zasadach dotyczących języka mniejszości - art. 17), a organy władzy publicznej mogą wspierać jego zachowanie i rozwój specjalnymi dotacjami, kierowanymi na zachowanie tożsamości kulturowej, działalność wydawniczą i audiowizualną oraz ochronę miejsc pamięci.

Kogo chronić? Sporne kwestie dotyczące oficjalnego określania pojęcia „mniejszość narodowa (etniczna)”

Ważnym problemem związanym z ustawą było zdefiniowanie pojęć „mniejszość narodowa” i „etniczna”. W pracach parlamentarnych można było zauważyć dążenie do coraz bardziej restryktywnego ich określania. Widoczne to było w dodawaniu kryteriów dotyczących długości przebywania na terytorium państwa polskiego i stopniu integracji ze społeczeństwem, a także we wprowadzeniu listy uznanych oficjalnie przez państwo mniejszości.

W art. 35 i 27 Konstytucji, podobnie jak w projekcie ustawy o mniejszościach, widoczny był problem definiowania mniejszości i związany z tym zakres ochrony ich praw. Artykuł 35 mówi o ochronie praw osób należących do dwóch rodzajów mniejszości: narodowych i etnicznych. Temu założeniu podporządkowana była jego konstrukcja. Przy jego porównaniu z innymi artykułami i regulacjami prawnymi pojawia się kwestia wyraźnego rozróżnienia między nimi, które można wyrazić w postaci następujących pytań: czym się różni w sensie prawnym mniejszość narodowa od etnicznej?; o jakie to grupy chodzi w Polsce?; czy i o ile prawa mniejszości narodowych (ich organizacji, członków itp.) mogą być takie same lub różne od praw mniejszości etnicznych (ich organizacji, członków itp.)?

Zakończenie

To, jak będzie ewoluowała sytuacja mniejszości narodowych w Polsce oraz regulacji prawnych im poświęconych zależy nie tylko od ich elit i takich czynników jak reakcja państwa na ich postulaty, atrakcyjność innych krajów, tempa rozwoju gospodarczego, oceny przebiegu procesu integracji z Unią Europejską itp., ale również od kształtowania się publicznej obecności polskiej tożsamości narodowej. O ile w latach poprzednich koncentrowała się ona na utrzymaniu i kontynuacji „polskości”, obecne wyzwania (integracja europejska i procesy globalizacji) powodują przesuwanie jej ku wymiarowi „granic” między „nami” a „innymi” („obcymi”). Tworzy to nowe i trudniejsze niż dotychczas wyzwania dla polityki państwa wobec mniejszości.

Literatura:

<http://zadane.pl/zadanie/6548025>

**http://www.quickiwiki.com/pl/Mniejszo%C5%9Bci_narodowe_i_etniczne_w_Polsce*

<http://www.gegra.pl/gimnazjum/Mniejszosci-narodowe-w-Polsce/notatka/43/>

http://sciaga.pl/tekst/19327-20-mniejszosci_narodowe_w_polsce

**http://sciaga.pl/tekst/61696-62-mniejszosci_narodowe_w_polsce*

**http://sciaga.pl/tekst/35884-36-mniejszosci_narodowe_bialorusini_w_polsce*

**http://sciaga.pl/tekst/20255-21-mniejszosci_narodowe_litwini*

<http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/17/plik/ot599.pdf>

http://biurose.sejm.gov.pl/teksty_pdf_05/r-232.pdf

Dziękuję za uwagę